

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІОТЕХНОЛОГІЙ ТА АКВАКУЛЬТУРИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА

До захисту допущено»
Завідувач кафедри
к. с.-г. н., доцент
_____ Тетяна ПУШКАР
«_____» _____ 2026

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»
освітньої програми «Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва»
за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва

**АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ
В УМОВАХ ДП «ЕБ «ДАЧНА» БІЛЯЇВСЬКОГО РАЙОНУ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Науковий керівник: к. с.-г. н., доцент
кафедри технології виробництва і
переробки продукції тваринництва
Тетяна ПУШКАР

Рецензент: к. с.-г. н., доцент кафедри
генетики, розведення та годівлі с.-г. тварин
Ігор НІКОЛЕНКО

Виконав здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
денної форми навчання
освітньо-професійна програма «Технологія
виробництва і переробки продукції
тваринництва»
спеціальність 204 Технологія виробництва і
переробки продукції тваринництва
Данило КОНОНОВ

*Засвідчую, що кваліфікаційна робота
містить результати власних досліджень.
Використання ідей і текстів інших авторів
має посилання на відповідне джерело.*

_____ Д. КОНОНОВ

ЗМІСТ

Реферат	3
Перелік умовних скорочень.....	4
Вступ.....	5
Розділ 1. Огляд літератури.....	7
1.1. Породний склад свиней та їх використання	7
1.2. Огляд технологій виробництва свинини: від фундаментальних принципів до сучасних практик	11
1.3. Відгодівля свиней	16
1.4. Племінна робота у свинарстві: комплексний підхід до генетичного вдосконалення	21
Розділ 2. Матеріал, умови і методика виконання роботи	28
2.1 Місце та об'єкт досліджень.....	28
2.2 Методика виконання роботи.....	33
Розділ 3. Розрахунково-технологічна частина.....	34
3.1. Характеристика галузі свинарства.....	34
3.2. Продуктивні якості стада.....	36
3.3. Технологія годівлі тварин.....	38
3.4. Утримання свиней	44
3.5. Економічна ефективність виробництва свинини.....	47
Висновки.....	49
Пропозиції.....	50
Список літератури.....	51

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота здобувача 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Кононова Данила, виконав на 53 сторінках комп'ютерного тексту, містить 12 таблиць.

В списку літератури використано 31 джерело.

В кваліфікаційній роботі розглянуті питання особливостей технології виробництва свинини в умовах ДП «ЕБ «Дачна» Біляївського району Одеської області. Проаналізовані продуктивні і відтворювальні характеристики стада свиней, вивченні умови годівлі, утримання та експлуатації молодняку свиней у господарстві.

Протягом досліджуваних років у господарстві зменшився і діловий вихід поросят при відлученні. Зокрема, у 2025 році він становив 9,3 голів, що на 14,29% менше, ніж у 2023 році, та на 7,0% менше, ніж у 2024 році.

Показник збереженості покращився: у 2024 році він зріс на 0,44%, а у 2025 році — на 3,43% порівняно з показником 2023 року. Водночас зросла середня жива маса одного поросяти при відлученні: 16,2 кг у 2025 році проти 16,0 кг у 2023 році.

Виробництво свинини у ДП «ЕБ «Дачна» Біляївського району Одеської області демонструвало прибутковість.

У 2025 році, внаслідок зменшення обсягів виробництва свинини, виручка від реалізації склала 1496,25 тис. грн, прибуток – 511,0 тис. грн., а рівень рентабельності – +34,15%.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ДП – державне підприємство

ЕБ - експериментальна база

т - тонна

ц - центнер

кг – кілограм

г – грам

мг – міліграм

м - метр

км – кілометр

мм – міліметр

га – гектар

гол. – голів

шт. – штук

віт. – вітамін

корм.од. – кормові одиниці

грн. - гривні

ВСТУП

Свинарство є важливою сільськогосподарською галуззю, що постачає цінними харчовими продуктами населення багатьох країн світу. Зазвичай, продукція свинарства становить приблизно третину від загального обсягу тваринницької продукції.

Історично свинарство було традиційною тваринницькою галуззю в різних регіонах України. Воно відрізняється високою продуктивністю, що дозволяє отримати значний обсяг високоякісної продукції за відносно короткий термін. Такі цінні господарські властивості свиней, як висока здатність до розмноження, швидке дозрівання, ефективна конверсія корму, високий вихід м'яса та його енергетична цінність, надають їм перевагу у виробництві м'яса порівняно з іншими видами сільськогосподарських тварин.

Свині є дуже адаптивними тваринами. Вони легко пристосовуються до різних кліматичних і кормових умов, що дозволяє розводити їх у господарствах різного профілю по всій території України. Свинарство сприяє ефективному вирішенню питання м'ясного забезпечення в країні. Ці тварини відзначаються високою плодючістю: за сприятливих умов годівлі та утримання одна свиноматка може принести два опороси на рік, кожен з яких включає 10-12 поросят.

Свині значно швидше дозрівають порівняно з іншими сільськогосподарськими тваринами. Завдяки високій плодючості та швидкому росту, від потомства однієї свиноматки, за умови відгодівлі, можна отримати 2-2,5 тонни свинини на рік. Для порівняння, потомство однієї корови за аналогічний період дає лише 250-350 кг м'яса. Свинина характеризується високим вмістом повноцінного та легкозасвоюваного білка, а також незамінних амінокислот.

Отже, цілком закономірно, що свиней вирощують, а їхнє м'ясо споживають як високоцінний продукт практично в усіх куточках світу.

Актуальність теми. На сучасному етапі продуктивність свиней істотно обумовлена рівнем селекційно-племінної діяльності в стаді, що передбачає системне впровадження комплексу зоотехнічних заходів, спрямованих на якісне вдосконалення тварин. Цей комплекс включає: цільове вирощування ремонтного молодняку із застосуванням сучасних методів селекції та підбору батьківських пар, збільшення репродуктивної здатності свиноматок і кнурів, прискорення росту молодняку, скорочення витрат кормів на одиницю продукції та поліпшення м'ясних якостей свиней на відгодівлі.

Метою цієї кваліфікаційної роботи є дослідження та аналіз технології вирощування молодняку свиней в умовах ДП «ЕБ «Дачна» Біляївського району Одеської області.

Для досягнення цієї мети було поставлено такі завдання:

- проаналізувати продуктивні та репродуктивні показники стада свиней;
- дослідити умови годівлі та утримання молодняку свиней у господарстві;
- здійснити економічну оцінку галузі свинарства ДП «ЕБ «Дачна»;
- на основі проведеного дослідження зробити висновки та пропозиції.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Породний склад свиней та їх використання

В Україні на сьогоднішній день культивується переважно 11 порід свиней як вітчизняної, так і зарубіжної селекції. Найпоширенішою та найчисельнішою є велика біла порода, частка якої серед інших генотипів становить 74,9%. Другою за чисельністю є порода ландрас (12,8%), а третьою – українська м'ясна (3,7%). Ці три породи разом складають 91,4% від загального поголів'я свиней у державі, тоді як на всі інші припадає 8,6%. За морфологічними ознаками та продуктивними характеристиками свині класифікуються на наступні групи: м'ясо-сальні (універсальні) – велика біла та українська степова біла; сальні – українська степова ряба, миргородська та велика чорна; м'ясні – полтавська м'ясна, українська м'ясна, червона білопояса, ландрас, дюрок та уельс [15].

Велика біла порода. Сучасні представники цієї породи характеризуються значною довжиною тіла, шириною та глибокими грудьми. Дорослі самці (кнурі) досягають живої ваги 320-360 кг, тоді як самки (свиноматки) – 230-280 кг. За один опорос матки дають 12-14 поросят, які за належних умов годівлі та утримання набирають живу вагу 100 кг протягом 6-7 місяців або навіть швидше. В українській селекції свині великої білої породи переважно використовуються як материнська порода у різноманітних схемах схрещування та гібридизації. З огляду на значну чисельність цієї породи, племінна робота з нею проводиться методами внутрішньо породної селекції. Це включає створення спеціалізованих стад з високими репродуктивними, відгодівельними або м'ясними характеристиками для їх ефективного застосування у різних системах розведення. Свині великої білої породи культивуються в усіх регіонах країни.

Українська степова біла порода. Ця порода стала першою українською породою свиней, виведеною академіком М.Ф. Івановим у період з 1926 по 1934 рік на Півдні України. Вона була отримана шляхом схрещування місцевих свиней з кнурами великої білої породи. Молодняк цієї породи у віці 6,5-7,5 місяця досягає живої ваги 100 кг, при цьому вихід м'яса з туші становить 55-58%. Ці свині відрізняються доброю здатністю до осалювання і у віці 14-15 місяців можуть продукувати 80-90 кг якісного сала. Вони застосовуються як материнська порода для промислового схрещування з іншими породами. Розведення цих свиней зосереджено в господарствах Херсонської, Миколаївської, Запорізької областей та Автономної Республіки Крим. Селекційна робота з цією породою орієнтована на покращення репродуктивних якостей, скороспілості та м'ясності туш [2].

Миргородська порода. Сучасні свині цієї породи належать до щільного м'ясо-сального типу будови тіла. Це тварини з широкими та глибокими грудьми, невимогливі до умов утримання, мають чорно-плямисте забарвлення. Вага дорослих кнурів досягає 300-320 кг, свиноматок – 220-230 кг. Плодючість свиноматок складає 9-11 поросят. Під час контрольного відгодівлі молодняк досягає живої ваги 100 кг за 7-7,5 місяця. Позитивні результати спостерігаються при схрещуванні миргородських кнурів зі свинками великої білої породи, а також миргородських свиноматок – з кнурами м'ясного типу продуктивності. Розведення миргородських свиней здійснюється в господарствах Полтавської, Сумської та Хмельницької областей.

Українська степова ряба порода. При створенні цієї породи передбачалося, що її представники ефективніше використовуватимуть пасовища в літню спеку та відрізнятимуться доброю скороспілістю. Жива вага дорослих кнурів знаходиться в діапазоні 290-320 кг, свиноматок – 210-250 кг. Плодючість маток становить 9-11 поросят. Забарвлення тварин – чорно-плямисте. При утриманні в стандартних господарських умовах та за умови

оптимальної годівлі молодняк досягає живої ваги 100 кг за 210-230 днів, витрачаючи при цьому 4-5 кг корму на кожен кілограм приросту живої ваги.

Ось перефразований текст зі стандартним тоном та загальними синонімами:

Полтавська м'ясна порода. Ця порода є першою вітчизняною породою м'ясних свиней, що відповідає сучасним запитам споживачів. Тварини мають біле забарвлення та добре розвинені м'ясні форми. Дорослі самці важать від 320 до 350 кг, а самки – від 230 до 260 кг. Самки народжують 10,5-11,5 поросят за один приплід. Молодняк на відгодівлі набирає 750-800 г живої ваги на добу, споживаючи 3,1-3,5 кг корму на кожен кілограм приросту. При забої молодих тварин вагою 100 кг, вихід м'яса становить 61-62%, а товщина шпигу – 24-25 мм. Цих свиней розводять у різних областях України. Їх використовують як у материнській, так і в батьківській ліній для розведення. При правильному відборі та належному годуванні це дозволяє додатково отримувати 50 поросят на 100 оприбуткованих свиноматок, збільшити приріст на 5 кг на тварину, скоротити період відгодівлі на 10-15 днів та заощадити 36-50 кг корму на кожну тварину [7].

Українська м'ясна порода. Представники цієї породи відрізняються міцною будовою тіла, добре розвиненими м'ясними частинами та білим забарвленням. Дорослі самці-плідники досягають ваги 310-340 кг, а самки – 230-250 кг. Самки народжують 10-12 поросят за один приплід. Молодняк на відгодівлі набирає 780-820 г живої ваги на добу, досягаючи 100 кг за 175-180 днів, при цьому на кожен кілограм приросту витрачається 3,4-3,5 кг корму. Використання самців української м'ясної породи у схрещуванні з самками місцевих порід допомагає покращити окремі показники продуктивності на 3-12%.

Червона білопояса порода. Це тварини м'ясного типу, червоного забарвлення, що мають неширокий білий пояс в області лопаток. На відгодівлі молодняк досягає ваги 100 кг за 170-180 днів, з середньодобовим приростом 800-820 г. На кожен кілограм приросту витрачається 3,1-3,5 кг корму.

Товщина шпику над 6-7 грудними хребцями становить 21-25 мм. Наукові дослідження показали, що використання самців червоної білопоясої породи у схрещуванні з самками різних порід дозволяє збільшити народжуваність на 0,85 поросяти за один приплід, скоротити термін відгодівлі молодняку до 100 кг на 5-20 днів, зменшити витрати корму на 1 кг приросту живої ваги на 0,16-0,25 кормової одиниці та збільшити вихід м'яса у тушах на 1-4,5%. Цю породу свиней також розводять у різних регіонах України [15].

Порода ландрас. Це тварини білого забарвлення, які спеціалізуються на виробництві бекону. Дорослі самці важать понад 300 кг, а самки – понад 230 кг. Довжина тіла самців-плідників сягає майже 200 см. Самки народжують 11-12 поросят за один приплід. На відгодівлі молодняк досягає 100 кг живої ваги за 170-180 днів, споживаючи 3,4-3,6 кг корму на кожен кілограм приросту. Ландрасів використовують як батьківську лінію для комерційного схрещування, щоб покращити м'ясні якості порід, а також у племінній роботі для створення нових генетичних типів. Цю породу свиней розводять у господарствах Харківської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької та інших областей України.

Велика чорна порода. Велика чорна порода свиней походить з Великобританії, з регіону Корнуолл. Тому в деяких країнах їх також називають корнуельськими або корнвальськими свинями. Ці тварини належать до м'ясо-сального типу, мають спокійний характер, міцну статуру та чорну масть. Вони добре адаптовані до випасу та спекотного клімату. Дорослі самці (кнури) досягають живої ваги 300-320 кг, а самки (матки) – 200-240 кг. Плодючість свиноматок становить 9-11 поросят за опорос. Самців цієї породи застосовують для схрещування з самками Великої білої, Української степової білої та інших порід. Помісний молодняк першого покоління має біле забарвлення при народженні. При оптимальних умовах годування та утримання, великі чорні свині досягають живої ваги 200 кг і більше до 10-12 місяців. Цю породу розводять у Донецькій, Луганській та Сумській областях.

Уельська порода. Уельська порода свиней орієнтована на беконний напрямок продуктивності. Тварини мають біле забарвлення. Дорослі самці досягають живої ваги 295-320 кг. Плодючість свиноматок становить 10-12 поросят. Зовні представники цієї породи схожі на свиней Ландрас, проте відрізняються міцнішою статуєю. Під час контрольної відгодівлі молодняк демонструє середньодобовий приріст живої ваги 700-750 г, споживаючи 3,9-4 кг корму на кожен кілограм приросту. Позитивні результати досягаються при схрещуванні цих свиней з іншими породами.

Порода свиней дюрок. Це довготілі тварини з дугоподібною спиною та добре вираженими м'ясними якими. Забарвлення червоне, з різними відтінками. Дорослі самці мають живу вагу 315-330 кг, а самки – 240-260 кг. Плодючість свиноматок становить 9-11 поросят. Під час контрольної відгодівлі молодняк досягає 100 кг живої ваги за 170-180 днів. При цьому витрата корму на 1 кг приросту становить 3,6-4,2 кг, а товщина шпику над 6-7 грудними хребцями – 20-22 мм. Цих свиней застосовують для промислового схрещування, а також для виведення нових порід, спеціалізованих ліній та типів, орієнтованих на м'ясну продуктивність.

1.2. Огляд технологій виробництва свинини: від фундаментальних принципів до сучасних практик

Сучасна стратегія виробництва свинини на спеціалізованих агропромислових підприємствах базується на прогресивному потоковому або конвеєрному принципі. Цей системний підхід забезпечує стабільне й ритмічне надходження готової продукції – товарних свиней, що досягли відповідної кондиції, або ж племінного молодняку в репродукторних господарствах – протягом усього року. Випуск продукції здійснюється уніфікованими партіями через чітко визначені проміжки часу. Така технологія охоплює низку ключових етапів: ретельне комплектування гомогенних груп свиноматок,

планове осіменіння та синхронізовані опороси для кожної групи у встановлені терміни, точну сегрегацію тварин за їхніми статеві-віковими характеристиками, а також розміщення сформованих груп у спеціально адаптованих та функціональних приміщеннях.

З огляду на річний обсяг вирощеного та відгодованого молодняка, спеціалізовані свинарські підприємства, що працюють за цілорічним, безперервним і ритмічним циклом виробництва, традиційно класифікуються на три основні категорії. Це включає невеликі комплекси, річна продуктивність яких не перевищує 12 тисяч голів; середні підприємства, спроможні забезпечити випуск до 45 тисяч голів; та великі індустріальні комплекси, які продукують до 108 тисяч голів товарної свинини за рік.

Незалежно від конкретних варіацій, всі інтенсивні технології індустріального свинарства об'єднують певні фундаментальні характеристики. Серед них виділяються: значна щільність розміщення генетично відселекціонованого, високопродуктивного поголів'я; максимальна експлуатація тваринницьких приміщень та біологічного потенціалу тварин; чітка циклічність і логічна послідовність усіх виробничих та технологічних етапів; застосування конвеєрного або потокового принципу організації праці; високий ступінь механізації та автоматизації виробничих процесів; вузька спеціалізація та диференціація технологічних операцій; а також науково обґрунтована організація праці, що сприяє оптимізації всіх ресурсів.

Імплементація інтенсивних технологій у свинарстві, що супроводжується адекватними капітальними інвестиціями та оптимальною організацією праці, створює умови для суттєвого нарощування обсягів виробництва свинини та підвищення економічної ефективності підприємства. Фундаментальною засадою такої інтенсифікації є конвеєрний, ритмічно-потоковий метод, який гарантує безперебійне надходження готової продукції. Це означає регулярний, через чітко визначені часові інтервали, випуск однотипних партій свинини, що відповідають встановленим стандартам якості та розмірам, як протягом окремих виробничих циклів, так і в річному вимірі.

Головною метою ритмічно-поточною системи є систематичне одержання, вирощування та збут великих, гомогенних за віком груп свиней молодняку, які реалізуються через чітко визначені, регулярні часові інтервали. Ця стратегія реалізується завдяки кільком ключовим аспектам: оптимальному формуванню маточного поголів'я, що гарантує стабільний потік передбаченої технологією товарної продукції протягом усього періоду функціонування підприємства; а також наявності окремих, вузькоспеціалізованих приміщень для кожного етапу виробничого процесу, які, у свою чергу, поділені на секції та експлуатуються за ефективним принципом «все зайнято – все пусто» (all-in/all-out), що сприяє розриву інфекційних циклів та оптимізації виробничих показників.

Сучасні спеціалізовані свинарські комплекси, що націлені на ефективне виробництво свинини, структурно поділяються на три основні функціональні зони. Це включає племінну (або репродуктивну) зону, яка, як правило, передбачена для масштабних комплексів з річною продуктивністю від 12 тисяч голів і вище; безпосередньо виробничу (або відгодівельну) зону, де відбувається основний процес вирощування молодняку; та допоміжну (або господарсько-обслуговуючу) зону, що забезпечує функціонування всього комплексу.

На підприємствах промислового свинарства активно впроваджується глибока внутрішньогосподарська спеціалізація. Вона полягає в тому, що для кожної статеві-вікової групи тварин відводяться окремі, ізольовані приміщення або секції. Переміщення поголів'я між цими виробничими ділянками здійснюється за чітко регламентованим маршрутом, оптимізованим для мінімізації стресу та забезпечення ветеринарно-санітарних норм.

Організація поточного виробництва свинини повністю базується на цеховому (або ділянковому) принципі, де весь технологічний ланцюг поділяється на кілька послідовних спеціалізованих ділянок. Наприклад, приміщення, призначені для утримання свиноматок, укомплектовані як

груповими, так і індивідуальними станками, адаптованими до фізіологічних потреб тварин на різних етапах циклу. Так, незайняті (холості) свиноматки утримуються у групових станках, зазвичай по 10-15 голів. Після осіменіння, протягом перших 2-3 діб, вони розміщуються в індивідуальних боксах для спостереження та мінімізації стресу. Свиноматки, що перебувають у другій половині періоду супоросності (після 32 днів), переводяться на окрему дільницю, де утримуються у просторих групових станках по 11-13 голів, забезпечуючи їм комфортні умови до самого опоросу. Ця чітка послідовність забезпечує високу ефективність та контроль на кожному етапі виробничого процесу.

Процес організації утримання свинопоголів'я розпочинається з того, що племінне стадо, або виробнича група тварин, переміщується до спеціалізованих приміщень за два-чотири дні до очікуваного опоросу. Тут свиноматки розміщуються в індивідуалізованих боксах, де вони залишаються до моменту відлучення поросят. Ці бокси, своєю чергою, знаходяться в ізольованих секціях, кожна з яких вміщує від 30 до 60 таких одиниць. Молодняк, який надходить на етап дорощування, формується в компактні групи по 25-30 голів і утримується у групових загонах. Після досягнення підсвинками визначеної маси тіла, а саме 35-40 кілограмів, їх переводять до дільниці фінального відгодовування.

Завершальний етап відгодівлі триває приблизно 116-120 днів, доки тварини не досягнуть оптимальних показників живої ваги – 112-120 кілограмів. Таким чином, сукупний вік виведення молодняку з відгодівлі, залежно від масштабу виробничого комплексу, може становити від 222 до 240 днів. У спеціально обладнаних приміщеннях для відгодівлі молодняк розміщується у групових загонах по 25-30 голів, при цьому на кожну тварину припадає рекомендована площа від 0,7 до 0,8 квадратних метрів.

Щодо структурної організації виробничих підрозділів, то в менших за обсягом комплексах перші дві секції – для холостих і порослих свиноматок – можуть бути інтегровані в одну. Проте, у суттєво великих або середніх за

розміром фермерських господарств приміщення для утримання свиней часто сполучені транзитними галереями. Це дозволяє здійснювати ефективне транспортування груп тварин з однієї ділянки на іншу, а також оптимізувати логістичні процеси доставки кормів [7].

З розвитком різних форм господарювання, особливого значення в аграрному секторі набули невеликі фермерські господарства, що базуються на приватній ініціативі. Поряд з ними важливу роль відіграють і допоміжні господарства при різних агропромислових та торговельних підприємствах та організаціях, які є своєрідним підсобним виробництвом.

Для таких допоміжних господарств, основний напрямок діяльності яких орієнтований на виробництво тваринницької продукції, стратегічне значення має забезпечення кормової бази. Формування кормової бази та заготівля кормів є критично необхідними. Одним з найважливіших ресурсів для годівлі свиноферм цих господарств є органічні відходи, що надходять із заводських їдалень, дитячих дошкільних закладів, медичних установ та гуртожитків [9].

Характерною особливістю допоміжних господарств є висока частка ручної праці, яка, до того ж, часто не оплачується або оплачується символічно. На відміну від великих агрокомплексів, діяльність цих структур є менш чутливою до коливань ринкових цін на енергоресурси та інші матеріально-технічні засоби. Завдяки цьому продукція цього сектора має значну конкурентоспроможну позицію на внутрішньому ринку збуту. Підсобні господарства, виробляючи переважно найбільш трудомісткі види продукції, досягають їх відмінної якості. Дедалі більше зростає роль цих господарств як важливого інструменту для поповнення сімейного бюджету та стабілізації фінансових потоків багатьох родин [18].

За статистичними даними на початок 2001 року, в особистих селянських господарствах було зареєстровано 5238 тисяч одиниць свиней (що становило приблизно 60 голів на кожному сотню селянських дворів). При цьому частка загального поголів'я свиней, що утримувалася в особистих підсобних господарствах, домінувала в загальній структурі і становила 68%. Обсяги

придбання свиней з особистих підсобних господарств у 2000 році сягнули 38 тисяч голів.

Подальший розвиток та ефективне використання потенціалу особистих підсобних господарств для розширення виробництва м'ясної продукції значно покращує забезпечення населення якісними продуктами харчування [6].

1.3. Відгодівля свиней

Відгодівля свиней є фінальною та однією з найважливіших стадій у всьому циклі виробництва свинини. Від того, наскільки ефективно організований цей процес, значною мірою залежить рівень продуктивності поголів'я, органолептичні характеристики та економічна доступність м'ясної продукції, а також загальна прибутковість галузі свинарства. На кінцеві показники відгодівлі впливає цілий комплекс факторів, таких як генетичні особливості породи, вік тварин на момент початку відгодівлі, тривалість цього періоду, кількісний та якісний склад кормової бази, а також оптимальні умови утримання та годування.

Представники скороспілих порід здатні швидше набирати необхідну забійну вагу та досягати бажаних кондицій порівняно з пізньоспілими породами. Поросята, що отримували належний догляд та оптимальні умови вирощування, демонструють кращу конверсію корму, тобто витрачають менше кормових одиниць на кілограм приросту живої маси. Крім того, м'ясо таких молодих тварин є більш пісним та ніжним, ніж від дорослих особин.

Процедура кастрації тварин має значний позитивний вплив на ефективність відгодівлі. Кастровані тварини проявляють меншу агресивність та кращу адаптацію до утримання в групах, що сприяє ефективнішому засвоєнню поживних речовин з кормів. Це, в свою чергу, призводить до отримання вищих приростів живої маси при менших витратах корму. М'ясна продукція від таких тварин характеризується винятковою ніжністю, приємним смаком та відсутністю небажаного специфічного запаху [19].

Відгодівля свиней проводиться з метою досягнення різних кінцевих кондицій, а саме: м'ясних, беконних або жирних.

М'ясний тип відгодівлі є найпоширенішим і найбільш затребуваним в умовах українського свинарства. Для цього типу відгодівлі зазвичай відбирають молодняк віком 3-4 місяці, коли їхня жива маса сягає 30-40 кг, і продовжують відгодівлю до досягнення ваги 95-100 кг. Залежно від обраної технології, відгодівля може тривати до досягнення тваринами живої маси 100-120 кг, при цьому важливою умовою є товщина підшкірного сала (шпику) над 6-7 грудними хребцями, яка не повинна перевищувати 4 см. Цей тип відгодівлі підходить для молодняку всіх існуючих порід, а також для помісей, отриманих від різних селекційних поєднань. Зазвичай, молодняк порід м'ясного напрямку продуктивності відгодовують до ваги 110-120 кг. Тварини м'ясо-сального типу досягають оптимальних кондицій при 100-110 кг, тоді як сальні породи — при 90-100 кг. Відгодівля до саме цих вагових категорій визнана найбільш економічно вигідною та раціональною.

Основна мета м'ясної відгодівлі полягає у забезпеченні високих темпів приросту живої маси у молодняку, щоб отримати якісні м'ясні туші з соковитим, ніжним м'ясом та помірною кількістю щільного підшкірного сала. Максимальна ефективність м'ясної відгодівлі досягається при середньодобових приростах живої маси свиней у межах 600-700 грамів, що дозволяє молодняку досягти ваги 100-120 кг вже у віці 6,5-7,5 місяців, при цьому витрати корму на 1 кг приросту не повинні перевищувати 4,0-4,4 кормових одиниць. Важливо зазначити, що у структурі приросту молодих свиней значну частку становить вода. Це зумовлено тим, що у ранньому віці інтенсивний ріст відбувається переважно за рахунок розвитку м'язової тканини, яка, як відомо, на 70% складається з води.

Процес м'ясної відгодівлі умовно поділяється на два ключові періоди: початковий та заключний, кожен з яких характеризується відмінним типом годівлі свиней та специфічною структурою кормових раціонів. На початковому етапі раціон підсвинків формується таким чином, що до 65-70%

його поживності забезпечується концентрованими кормами, а решта 30-35% припадає на соковиті та грубі корми. У заключному ж періоді частка концентрованих кормів значно зростає, досягаючи 85-90% від загальної поживності раціону [17].

На великих промислових комплексах практикується інтенсивна м'ясна відгодівля свиней, що базується на концентрованому типі годівлі з використанням повноцінних, збалансованих комбікормів. Комбікорм молодняку зазвичай подається у рідкому вигляді, де на одну частину сухої суміші припадає три частини води. Перехід на рідкий тип годівлі відбувається поступово: протягом перших 12 днів тварин привчають до порції в 1,65 кг комбікорму на добу. Протягом наступних 12 днів добова норма збільшується до 1,75-2,15 кг комбікорму. Зі 154-го дня життя тварин переводять на спеціалізований комбікорм, поступово збільшуючи денну норму від 2,25 кг до 3,2 кг протягом останніх 12 днів перед забоєм. Важливою умовою є повне виключення антибіотиків з раціону за вісім днів до запланованого закінчення відгодівлі.

На жаль, у багатьох господарствах, через обмеженість або недостатність кормової бази, відгодівля свиней часто відбувається при низьких темпах середньодобових приростів живої маси. Це неминуче призводить до подовження загальних строків відгодівлі та, відповідно, до зростання собівартості виробництва свинини. Більше того, розтягування періоду відгодівлі, викликане незбалансованим та неповноцінним годуванням, вкрай негативно позначається на якості кінцевої м'ясної продукції: м'ясо стає грубим за текстурою та надмірно жирним. Загальна якість туш, що визначається співвідношенням м'яса і сала, є динамічною величиною і значною мірою залежить від віку тварини, інтенсивності та повноцінності її годівлі, а також від умов, у яких вона утримувалася.

Беконна відгодівля представляє собою специфічну форму м'ясної відгодівлі, що вирізняється особливо високими вимогами до якісних характеристик кінцевої продукції. Беконом вважається свинина, одержана від

молодих тварин і підготовлена у вигляді спеціально оброблених та законсервованих особливим способом напівтуш, з яких попередньо видалено хребетний стовп та лопаткові кістки. Характерною рисою цього продукту є його делікатна мармуровість, що досягається завдяки рівномірному розподілу жирових прошарків у м'язовій тканині.

Для успішної реалізації цієї стратегії відгодівлі відбирається чистопородний, помісний або гібридний молодняк з видовженим тулубом, вільний від ознак захворювань та травматичних ушкоджень. Вага таких тварин на момент початку відгодівлі повинна становити не менше 25 кг у віці 2,5 – 3 місяців. Процес відгодівлі молодняку до цільової маси 80 – 105 кг поділяється на два ключові етапи: перший триває з 2,5 до 5 – 5,5-місячного віку, за якого середньодобові прирости живої маси мають бути не менше 450 г; другий етап охоплює останні 2 – 3 місяці, де середньодобові прирости повинні сягати 500 – 600 г.

Досягнення високих стандартів якості бекону можливе лише за умови формування раціонального раціону, що базується на таких компонентах, як ячмінь, горох, просо, вика, кормові боби, жито, кукурудза, доповнені поживними добавками тваринного походження. У другій фазі відгодівлі критично важливо повністю елімінувати або мінімізувати (до 5% за поживністю) присутність у раціоні компонентів, що негативно впливають на кінцеві характеристики свинини. До них належать макуха, рибні відходи, рибне борошно, меляса, висівки, соя тощо. Особливої економічної доцільності набуває беконна відгодівля молодняку на пасовищах, за умови інтенсивного підживлення силосом, концентрованими кормами та побічними продуктами молочної переробки.

Значний акцент необхідно робити на забезпеченні беконного молодняку повноцінним білковим живленням. Беконну відгодівлю, аналогічно м'ясній, можна організовувати із застосуванням різноманітних раціонів: концентратних, концентратно-картопляних та концентратно-коренеплідних. Горох визнається надзвичайно цінним кормом, оскільки він сприяє

формуванню щільної консистенції сала та забезпечує отримання бекону з відмінною мармуровістю. Використання знежиреного молока (відвійок) позитивно впливає на якість свинини, дозволяючи отримати бекон найвищого гатунку. Слід зазначити, що державні комбікормові підприємства розробляють та виробляють спеціалізовані комбікорми, адаптовані для потреб беконної відгодівлі.

Цей метод відгодівлі передбачає інтенсивне вирощування тварин до високого ступеня ожиріння. Зазвичай до нього вдаються щодо вибракуваних свиноматок основного стада та кнурів-плідників, а також молодих свиноматок, які пройшли перевірку, але виявилися непридатними для подальшого племінного використання [23].

Дорослі тварини, що вибули з основного поголів'я, за умов інтенсивної відгодівлі здатні за 2,6 – 3 місяці збільшити свою початкову масу на 50 – 60%, демонструючи середньодобові прирости від 800 до 1000 г. За умови ефективної організації, такий тип відгодівлі є досить продуктивним та рентабельним, дозволяючи отримувати свинину без значних витрат на дорогі корми [5].

Головною метою відгодівлі свиней до сальних кондицій є інтенсивне накопичення ліпідних відкладень у тілі тварин, для чого їх раціон переважно складається з вуглеводистих кормів. Для дорослих відгодівельних свиней цілком достатнім вважається, коли на одну кормову одиницю припадає 60 – 70 г перетравного протеїну. При такій відгодівлі до раціонів можна включати досить широкий спектр кормових культур та продуктів, таких як зерно та зернові відходи, картопля, буряки, силос, комбісилос, трав'яне борошно, свіжа трава, а також різноманітні відходи харчової промисловості (картопляна м'язга, жом, барда тощо).

Незважаючи на те, що домінуючою стратегією відгодівлі в Україні є інтенсивна м'ясна відгодівля, деякі господарства продовжують застосовувати відгодівлю молодих свиней до сальних кондицій. Проте, як свідчать наукові дослідження та практичний досвід, такий підхід призводить до зниження

продуктивності, зростання кормових витрат на одиницю отриманої свинини і, відповідно, визнається економічно недоцільним [1].

1.4. Племінна робота у свинарстві: комплексний підхід до генетичного вдосконалення

Племінна робота являє собою комплекс скоординованих організаційно-зоотехнічних заходів, що охоплюють відбір, формування пар, застосування різних методів розведення, цілеспрямоване виховання молодняку, ведення детального племінного та виробничого зоотехнічного обліку, а також ефективне використання племінних тварин. Її головною метою є послідовне та цілеспрямоване зростання продуктивності свиней у великих виробничих комплексах.

Фундаментом племінної роботи у свинарстві є глибинні знання про спадковість, а також глибоке розуміння закономірностей успадкування та мінливості селекційних ознак від батьків до потомства. Ефективна реалізація цієї діяльності вимагає від фахівців не лише ґрунтовних знань генетики, але й досконалого володіння практичними методиками оцінювання, відбору та формування племінних пар тварин, а також здатності до кваліфікованого аналізу та стратегічного планування подальшого розвитку галузі.

Для успішної організації племінної роботи ключове значення має наявність ретельно розроблених та своєчасно затверджених планів. Стратегічне планування племінної діяльності охоплює всі ланки: від роботи з окремими чистопородними стадами свиней та селекційного вдосконалення існуючих порід до комплексного розвитку свинарства в окремих районах, областях і в масштабах усієї країни.

Зазвичай ці плани формуються на середньострокову (5-10 років) або довгострокову перспективу відповідно до затверджених методичних рекомендацій. Усі подібні плани мають типову структуру,

що включає три ключові розділи: ґрунтовний аналіз поточного стану племінної роботи, стратегічне планування подальшої діяльності та визначення конкретних шляхів та механізмів досягнення запланованих результатів.

Найбільш цінний генетичний матеріал свинопоголів'я, представлений різноманітними генотипами, переважно сконцентрований у спеціалізованих племінних господарствах. Це можуть бути племзаводи, племгоспи, племінні колективні ферми, а також племрепродуктори спецгоспів і великих промислових комплексів, що відрізняються масштабами та інтенсивністю племінної роботи. У значній частині цих господарств, особливо в племзаводах, тварини вирізняються надзвичайно високими показниками продуктивності та видатними племінними якостями.

Згідно з усталеною системою розведення, ключові свиноматки в племінних фермах різного статусу, які використовуються для одержання ремонтного молодняку, мають становити до чверті від загальної чисельності дорослих свиноматок у стаді.

Найбільш інтенсивну та науково обґрунтовану селекційно-племінну діяльність проводять державні племінні заводи. Вони невпинно працюють над удосконаленням існуючих порід, розробляють нові, високопродуктивні типи, лінії та родини, що характеризуються підвищеним рівнем продуктивності. Ці заводи активно інтегрують передові методи оцінки тварин як за фенотиповими, так і за генотиповими показниками, застосовують цілеспрямований відбір та індивідуалізований підбір свиноматок і кнурів. Це гарантує неухильне зростання генетично обумовленого рівня розвитку важливих господарсько-корисних характеристик. У цих господарствах із основного стада кнурів і свиноматок зазвичай виділяють від 25% до 30% найбільш цінних особин, формуючи так звану головну групу маточного стада. Варто зазначити, що продуктивність свиноматок цієї

головної групи, як правило, на 15-20% перевершує середні показники всього стада.

Зазвичай саме від маток та кнурів, що входять до головної групи, фахівці-селекціонери відбирають найбільш перспективний молодняк для оновлення власного стада, тоді як надлишкових ремонтних свинок та кнурів реалізують іншим сільськогосподарським підприємствам.

У цих господарствах активно застосовується поглиблена робота з родинними групами. Родинна група визначається як сукупність тварин (як кнурів, так і свиноматок), які мають спільних предків протягом чотирьох-п'яти генерацій. Для кожної такої родинної групи свиноматок, з урахуванням віку, ретельно аналізуються та визначаються середні показники їх розвитку та продуктивності.

Незважаючи на різноманітність організаційних форм виробництва свинини, методи та підходи до племінної роботи можуть демонструвати деякі специфічні особливості. Проте незмінними залишаються три ключові етапи її реалізації: по-перше, послідовний відбір найбільш досконалих тварин, що відповідають бажаному типу конституції та напрямку продуктивності, для подальшого племінного використання; по-друге, формування оптимальних батьківських пар з метою отримання потомства, яке повною мірою задовольняє визначеним критеріям; і по-третє, цілеспрямоване вирощування молодого поголів'я, призначеного для подальшого успішного відтворення стада.

У селекції тваринництва існує термін гетерозис – це явище, при якому помісі та гібриди першого покоління перевершують кращого з батьків за життєздатністю, плодючістю та іншими ознаками. У свинарстві це явище типово при різноманітних схемах схрещування, проявляючись у підвищеній життєстійкості та витривалості нащадків, а нерідко й у кращій продуктивності порівняно з чистими батьківськими породами. Залежно від комбінацій порід, а також

селекційних типів і спеціалізованих ліній, гетерозис може виявлятися у зростанні багатоплідності, підвищенні виживаності поросят, їхньому швидкому рості, зниженні витрат корму на одиницю продукції, покращенні м'ясних якостей туш та характеристик м'яса і шпику [11].

Селекціонери мають на меті розробляти нові породи, типи, лінії та їхні кроси для інтенсивного вирощування молодняка на м'ясо до ваги 115 – 120 кг за 200 – 210 днів, з витратами не більше 4 кормових одиниць на кілограм приросту живої ваги. Ефективність роботи селекціонера, особливо у спеціалізованих племінних господарствах, обумовлена не лише умовами харчування та утримання тварин, а й спроможністю до швидкої та всебічної обробки первинних облікових даних за допомогою сучасного програмного забезпечення та комп'ютерної техніки.

В системі племінної роботи селекція та підбір є ключовими методами для покращення як окремих стад, так і порід загалом. Проте особлива увага в племінній справі приділяється відбору. Відбір визначається як систематичний зоотехнічний підхід, що передбачає добір для подальшого розмноження тварин з високими продуктивними та генетичними показниками, адаптованих до сучасних виробничих умов, а також виведення з розведення менш придатних особин. Він є фундаментом селекційно-племінної діяльності в стаді. У свинарстві розрізняють масовий та індивідуальний відбір [1].

Масовий відбір застосовується в неспеціалізованих господарствах, особливо при широкому використанні штучного осіменіння. Він базується на оцінці тварин за їхньою тілобудовою, розвитком і продуктивністю, не враховуючи їхніх генетичних якостей.

Індивідуальний відбір є ключовим методом у племінному свинарстві. Він передбачає оцінювання тварин не тільки за їхньою особистою продуктивністю, а й за походженням та якістю їхнього

потомства. Цей метод значно дієвіший за масовий, оскільки прискорює процес покращення стада.

У свинарстві, як і в інших галузях тваринництва, відбір на практиці реалізується через процедуру бонітування. Його проводять для встановлення племінних якостей тварин та їхньої продуктивної спеціалізації. Його основна ідея полягає в тому, що практично все доросле поголів'я, здатне до розмноження, підлягає індивідуальному оцінюванню безпосередньо в умовах виробництва або на спеціалізованих випробувальних станціях. Оцінка проводиться за комплексом критеріїв: родоводом, особистими показниками продуктивності, фізичним розвитком та екстер'єром, репродуктивними здібностями, а також відгодівельними та м'ясними характеристиками.

Оцінка та відбір свиней за походженням ґрунтується на аналізі їхніх генеалогічних даних. Особливо цінними вважаються тварини, чий родоводом містять велику кількість високопродуктивних предків. Критично важливою є оцінка за походженням для молодняка (кнурців та свинок), чий продуктивні показники ще не встановлені. Застосування кнурів та свиноматок, батьки та більш далекі родичі яких мають підтверджену продуктивність та племінну цінність, допомагає точно відслідковувати родовід стада та породи загалом. Аналіз родоводу також дозволяє встановити факт використання спорідненого схрещування при розведенні конкретної тварини та його ступінь [10].

Для збільшення обсягів виробництва свинини, значна увага приділяється покращенню процесу розмноження, зокрема скороченню періоду між опоросами у свиноматок. Зауважено, що при відлученні поросят у віці 45 днів свиноматки можуть давати два опороси на рік, тоді як при 60-денному відлученні – лише 1,8 опоросу.

Завданням працівників аграрного сектору є відродження промислового та племінного свинарства, повне використання всіх виробничих можливостей, зниження собівартості свинини завдяки

інтенсивним методам ведення господарства та впровадження новітніх наукових досягнень і передового досвіду.

Сучасні підходи до розведення націлені на отримання потомства від високопродуктивних тварин, часто за рахунок використання спеціалізованих генетичних ліній іноземного походження. Це відбувається без належного врахування їхніх адаптивних властивостей та ризику поширення генів, що спричиняють спадкові дефекти з можливими негативними наслідками. У таких умовах ефективний пошук високопродуктивних тварин неможливий без застосування передових генетичних технологій [6].

Наукові дослідження підтверджують можливість впливу на якісний та кількісний склад м'яса забійних тварин ще за їхнього життя, включно з вмістом та пропорціями окремих компонентів, а також морфологічною структурою туші. Вже ідентифіковано низку генів, які безпосередньо впливають на продуктивність тварин та якісні характеристики м'яса.

Виявлення так званого галотанового гена у тварин дозволяє на 2 % збільшити вихід м'язової тканини, проте водночас призводить до появи специфічного дефекту м'яса, причому ця особливість є домінантною.

Щорічне виробництво свинини (в перерахунку на забійну вагу) зростає на 2–3 %. Це зростання зумовлене біологічними перевагами свиней порівняно з іншими сільськогосподарськими тваринами: їхньою високою плодючістю, всеїдністю, швидким дозріванням та ефективним використанням кормів. При середньодобових приростах на відгодівлі у 600-800 г свинина завжди буде прибутковою, якісною та користуватиметься попитом як на внутрішньому, так і на світових ринках. При цьому її конкурентоспроможність у найближчій перспективі визначатиметься, насамперед, якістю. Саме на підвищення продуктивності свиней та покращення якості виробленої

свинини і спрямовані зусилля науковців-свинарів та виробників країни.

Головним пріоритетом подальшої роботи вчених і практиків є вдосконалення існуючих порід для підвищення їхніх відгодівельних та м'ясних якостей, а також пошук найефективніших варіантів схрещування та гібридизації цих тварин [5].

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ, УМОВИ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ

2.1. Місце та об'єкт досліджень

Державне підприємство «Експериментальна база «Дачна» є структурним підрозділом науково-дослідного інституту селекції та генетики, що входить до складу Національного центру насінництва та сортовивчення.

Центральна частина підприємства розташована за 60 кілометрів від районного центру Біляївка. Обласний центр, місто Одеса, знаходиться на відстані 2,5 км залізничним сполученням та 22 км автомобільною дорогою «Одеса-Київ». З районним центром господарство має сполучення місцевою дорогою з твердим покриттям.

Земельні угіддя «Експериментальної бази «Дачна» розташовані у південній степовій частині Причорноморської низовини.

Більшість території підприємства знаходиться на вододілі басейнів Хаджибеївського та Сухого лиманів. Переважно пологий рельєф запобігає значній ерозії ґрунтів.

Переважним типом ґрунтів є чорноземи. Вміст гумусу становить орієнтовно 4-5%, а потужність гумусового горизонту сягає 58-68 см.

Клімат території підприємства помірно-континентальний, що характеризується вираженим посушливим періодом.

Середньорічна температура повітря становить +9,4 °С. У найтепліший місяць (липень) середньомісячна температура сягає +26,4°С, а у найхолодніший (січень) опускається до -10°С. Сума активних середньодобових температур складає 3250°С, що є цілком достатнім для вирощування всіх районованих у цьому регіоні культур.

Весняний період відзначається тривалістю. Відлиги наприкінці зими часто призводять до швидкого танення снігового покриву, що зумовлює значні коливання запасів продуктивної вологи в ґрунті перед початком весняних

польових робіт. Вегетаційний період є довгим: він починається з другої декади березня – першої декади квітня і триває до третьої декади жовтня – першої декади листопада.

Середньорічна кількість опадів складає 377 мм, що вказує на посушливий характер клімату. Недостатнє зволоження часто провокує посухи.

Отже, клімат території підприємства, з одного боку, вирізняється високими температурами, що забезпечують значну кількість тепла, а з іншого – характеризується недостатнім зволоженням.

Державне підприємство «Експериментальна база «Дачна» є багатогалузевим комплексом, основною метою якого є вирощування елітного насіння зернових і кормових культур, а також розвиток тваринництва.

Детальна експлікація земельних угідь підприємства станом на кінець поточного року представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Експлікація земельних угідь ДП «ЕБ «Дачна»

Угіддя	Площа, га			Структура, %		
	Роки			Роки		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Всього землі, га	2122,98	2122,98	2122,98	100,00	100,00	100,00
Сільгоспугіддя, га	1863,7	1863,7	1863,7	87,79	87,79	87,79
з них рілля	1837,65	1837,65	1837,65	86,56	86,56	86,56
Пасовища	26,05	26,05	26,05	1,23	1,23	1,23

Згідно з даними таблиці 1, протягом останніх трьох років загальна площа земель господарства залишалася стабільною на рівні 2122,98 га.

Важливо зазначити, що впродовж аналізованого періоду розподіл площ земельних угідь господарства не зазнавав змін.

Частка сільськогосподарських угідь за останні три роки становила 87,79%, з них ріллі – 86,56%, а пасовищ – 1,23%.

З метою забезпечення потреб тваринництва власними кормами, частина сільськогосподарських угідь відведена під вирощування кормових культур. Дані щодо їхніх площ протягом досліджуваних років представлені в таблиці 2..

Таблиця 2

Площа кормових культур ДП «ЕБ «Дачна», га

Назва культури	Роки		
	2023	2024	2025
Кукурудза на силос і зелений корм	178	267	273
Однорічні трави на зелений корм	151	218	130
Багаторічні трави на зелений корм	265	275	259
Кормові баштанні	14	18	18
Кормові культури, всього	608	778	680

Аналіз таблиці 2 показує динаміку змін у загальній площі, відведеній під кормові культури. Зокрема, у 2024 році ця площа зросла на 170 га (27,96%), а у 2025 році – скоротилася на 98 га (12,6%).

Протягом розглядуваного трирічного періоду земельна площа, зайнята кукурудзою на силос і зелений корм, збільшилася. Так, у 2024 році її площа зросла на 89 га (50%), а у 2025 році – додатково на 6 га (2,25%). Також нестабільність характеризує площі, виділені під однорічні та багаторічні трави на зелений корм. У 2024 році площі під однорічними та багаторічними травами збільшилися на 67 га (44,37%) і 10 га (3,77%) відповідно, проте у 2025 році спостерігалася їх зменшення: під однорічними травами на 88 га (40,37%) та під багаторічними – на 16 га (5,82%). Площа, призначена для кормових

баштанних культур, у 2024 році збільшилася на 4 га (28,57%) і залишалася незмінною у 2025 році.

Загалом, частка кормових культур від загальної площі сільськогосподарських угідь господарства становила: у 2023 році – 28,64%, у 2024 році – 36,65%, а у 2025 році – 32,03%.

Відомості щодо врожайності кормових культур ДП «ЕБ «Дачна» наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Урожайність кормових культур ДП «ЕБ «Дачна», ц/га

Назва культури	Роки		
	2023	2024	2025
Кукурудза на силос і зелений корм	146	117	116
Однорічні трави на зелений корм	58	63,5	70,5
Багаторічні трави на зелений корм	173	97	166
Баштанні корми	100	94,4	80,6

За даними таблиці 3, урожайність кукурудзи на силос і зелений корм демонструвала тенденцію до зниження. Зокрема, у 2024 році цей показник був на 19,86% (що відповідає 29 ц/га) нижчим порівняно з 2023 роком, а у 2025 році зниження продовжилося ще на 0,85% (1 ц/га).

Натомість, урожайність однорічних трав, що вирощувалися на зелений корм, щорічно зростала: на 9,48% (5,5 ц/га) та на 11,02% (7 ц/га) відповідно.

Урожайність багаторічних трав на зелений корм відзначалася значними коливаннями. Так, у 2024 році вона скоротилася на 43,93% (76 ц/га), тоді як у 2025 році цей показник, навпаки, зріс на 71,13% (69 ц/га).

Щодо баштанних кормів, у 2024 та 2025 роках також зафіксовано зменшення їхньої урожайності на 5,6% (5,6 ц/га) та 14,62% (13,8 ц/га) відповідно.

Таким чином, незважаючи на щорічні, хоча й незначні, зміни в площах, відведених під сіяні кормові культури, та враховуючи їхню загалом добру продуктивність, кормовий баланс ДП «ЕБ «Дачна» у період 2023–2025 років можна вважати задовільним.

Інформація щодо зміни кількості сільськогосподарських тварин, які утримуються у господарстві протягом останніх трьох років, відображена у таблиці 4.

Таблиця 4

Динаміка поголів'я сільськогосподарських тварин

Види тварин	Поголів'я станом на кінець року, гол.		
	Роки		
	2023	2024	2025
Велика рогата худоба, всього	643	692	744
в т.ч. корів	200	200	200
Свині, всього	678	570	600
в т.ч. основних свиноматок	50	50	50

Дані таблиці 4 свідчать про зростання чисельності великої рогатої худоби. У 2024 році поголів'я зросло на 7,62% (на 49 голів), а у 2025 році – ще на 7,51% (на 52 голови). При цьому кількість корів залишалася стабільною.

Загальне поголів'я свиней, що утримуються в ДП «ЕБ «Дачна», характеризується коливаннями. Так, у 2024 році цей показник зменшився на 15,93% (на 108 голів), а наступного року зріс на 5,26% (на 30 голів). Кількість основних свиноматок протягом досліджуваних років залишалася незмінною.

З огляду на вищезазначене, можна зробити попередній висновок, що у тваринництві ДП «ЕБ «Дачна» спостерігається нестабільність. Однак, пріоритет серед галузей почав надаватися скотарству, тоді як істотних змін у динаміці поголів'я свиней за останні два роки не відбулося.

2.2. Методика виконання роботи

Особливості технологічного процесу виробництва свинини досліджували на свинофермі підприємства.

Комплексну оцінку діяльності ДП «ЕБ «Дачна» здійснювали на підставі аналізу економічної, річної та фінансової звітності за період 2020-2022 років.

Для оцінки продуктивних показників свиноматок враховували багатоплідність, вагу поросят при народженні та їх діловий вихід при відлученні. Інформацію для цієї оцінки отримували з відповідних облікових документів, а саме: «Книги обліку опоросів та приплоду свиней» (форма 5-св) і «Станкової карти підсисної свиноматки» (форма 8-св), після їх аналізу.

Репродуктивні показники стада свиней аналізували за інформацією з «Журналу парувань та осіменінь свиней» (форма 4-св).

Відгодівельні характеристики визначали шляхом аналізу результатів зважувань та середньодобових приростів живої маси молодняка на відгодівлі у певні вікові періоди, а також за віком досягнення ними живої маси 100 кг (на вибірці з 10 голів контрольного поголів'я).

Був проведений аналіз системи годівлі, з урахуванням поживної цінності фактичних раціонів, кормового балансу господарства, а також умов утримання тварин.

Економічна ефективність галузі свинарства ДП «ЕБ «Дачна» була визначена на основі даних бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Характеристика галузі свиначства

Діяльність свиначського підрозділу ДП «ЕБ «Дачна», розташованого у Біляївському районі Одеської області, має товарний характер.

Для отримання тварин, призначених для відгодівлі, господарство застосовує методи промислового схрещування. Водночас, для вирощування ремонтного молодняка використовується чистопородне розведення.

Основу маточного поголів'я складають свиноматки великої білої породи. Відбір цих свиноматок відбувається серед найкращих чистопородних свинок, які пройшли ретельну оцінку за індивідуальними показниками продуктивності.

Дані щодо класифікації маточного поголів'я свиней за класами представлені в таблиці 5.

Таблиця 5

Класний склад основних свиноматок ДП «ЕБ «Дачна»

Клас	Роки					
	2023		2024		2025	
	голів	%	голів	%	голів	%
Еліта	286	41,18	295	51,75	300	50,0
Перший	392	57,82	275	48,25	300	50,0
Всього	678	100,00	570	100,00	600	100,00

Згідно з даними таблиці, основне маточне поголів'я представлене свиноматками елітного та першого класів. У 2024 році чисельність свиней зменшилася на 15,93% (108 голів), а у наступному, 2025 році, відбулося

збільшення на 5,26% (30 голів). Частка тварин елітного класу у стаді за останній рік зросла на 1,69% (5 голів). Це вказує на ефективне ведення роботи з основним маточним поголів'ям та якісний відбір серед ремонтних свинок і свиноматок, що проходять перевірку.

Інформація щодо структури стада наведена в таблиці 6.

Таблиця 6

Структура стада свиней ДП «ЕБ «Дачна»

Статеві-вікові групи	Роки					
	2023		2024		2025	
	голів	%	голів	%	голів	%
Основні свиноматки,	50	7,37	50	8,77	50	8,33
Свиноматки, що перевіряються	55	8,11	58	10,18	52	8,67
Ремонтні свинки	48	7,08	45	7,89	-	-
Свині віком:- 4-6 міс.	125	18,45	108	18,95	130	21,67
- 2-4 міс.	210	30,97	137	24,04	203	33,83
- 0-2 міс.	190	28,02	172	30,18	165	27,5
Всього	678	100,00	570	100,00	600	100,00

Аналіз даних, представлених у таблиці 6, показує, що скорочення загальної чисельності тварин у господарстві відбувається переважно за рахунок молодих свиней. Кількість молодняку свиней щороку змінюється: у 2024 році вона зменшилася на 108 голів (15,93%), а вже наступного року зросла на 30 голів (5,26%). Натомість, чисельність основних свиноматок упродовж 2023-2025 років залишалася сталою і становила 50 голів. Водночас спостерігається нестабільність у поголів'ї свиноматок, які перебувають на перевірці. У 2024 році їхня кількість зросла на 3 голови (5,45%), проте вже наступного року чисельність скоротилася на 6 голів (10,34%). Поголів'я ремонтних свинок скоротилося на 3 голови у 2024 році, а у 2025 році ця категорія тварин була повністю відсутня.

3.2. Продуктивні якості стада

Основними критеріями оцінки продуктивності свиноматок є плодючість, середня вага поросят при народженні, молочна продуктивність та кількість відлучених поросят.

Показники продуктивності основного стада свиноматок ДП «ЕБ «Дачна» наведені в таблиці 7.

Таблиця 7

Характеристика продуктивних якостей основних свиноматок ДП «ЕБ «Дачна»

Показники	Роки		
	2020	21	22
Багатоплідність, гол.			
Великоплідність, кг			
Середня жива маса 1 поросяти в 2-місячному віці, кг			
Діловий вихід поросят, гол			
Збереженість, %			

Аналіз продуктивності свиноматок свідчить про її щорічне погіршення. Так, багатоплідність зменшилася на 10,73% у 2024 році та ще на 9,83% у 2025 році.

Також у 2025 році спостерігалось певне зниження великоплідності порівняно з попередніми періодами. Протягом досліджуваних років у господарстві зменшився і діловий вихід поросят при відлученні. Зокрема, у 2025 році він становив 9,3 голів, що на 14,29% менше, ніж у 2023 році, та на 7,0% менше, ніж у 2024 році.

Однак, показник збереженості покращився: у 2024 році він зріс на 0,44%, а у 2025 році — на 3,43% порівняно з показником 2023 року. Водночас зросла

середня жива маса одного поросяти при відлученні: 16,2 кг у 2025 році проти 16,0 кг у 2023 році.

На ДП «ЕБ «Дачна» свиноматки штучно запліднюються спермою кнурів, яку отримують від українсько-французького підприємства «Дністро-Гібрид».

Основних свиноматок направляють на парування через 4-7 днів після відлучення поросят. Ремонтних свинок спаровують у віці 99,5 місяців, коли вони досягають живої маси не менше 110 кг.

З огляду на те, що відлучення поросят у господарстві відбувається у 2-місячному віці, від основних свиноматок отримують два опороси на рік. Головною метою комерційного свинарства на ДП «ЕБ «Дачна» є вирощування відгодівельного молодняку, показники скоростиглості та відгодівельні якості якого представлені в таблиці 8.

Таблиця 8

**Відгодівельні якості та скоростиглість
відгодівельного молодняку свиней ДП «ЕБ «Дачна»**

Показники	Роки		
	2020	21	22
Жива маса при постановці на відгодівлю, кг			
Середньодобовий приріст за час відгодівлі, г			
Вік досягнення живої маси 100 кг, днів			
Витрати кормових одиниць на 1 кг приросту.			

Аналіз даних таблиці 8 показує зниження середньої початкової живої маси молодняка свиней при постановці на відгодівлю: якщо у два попередні роки цей показник становив приблизно 31 кг, то у 2025 році він зменшився на 9,68% (або на 3 кг). Одночасно спостерігається скорочення середньодобових приростів тварин за період відгодівлі на 7,27% (на 40 г). Проте вік досягнення живої маси 100 кг залишався стабільним протягом трьох років. Водночас

витрати кормових одиниць на 1 кг приросту живої маси зменшилися до 3,3 корм. од. у 2024 та 2025 роках, що на 5,71% менше порівняно з рівнем 2023 року. Таким чином, продуктивні показники маточного та відгодівельного поголів'я у ДП «ЕБ «Дачна» за останній звітний рік дещо погіршилися.

3.3. Технологія годівлі тварин

Основною передумовою для успішного виробництва тваринницької продукції є наявність надійної кормової бази. Це фундамент для розвитку тваринництва, підвищення його продуктивності та економічної ефективності.

Посилити кормову базу у господарстві можна за допомогою наступних заходів:

- 1) збільшення врожайності сільськогосподарських, зокрема кормових, культур;
- 2) поліпшення поживної цінності кормових культур, що використовуються для годівлі тварин;
- 3) удосконалення агротехнологій вирощування сільськогосподарських культур та оптимального застосування органічних і мінеральних добрив;
- 4) зменшення собівартості кормів;
- 5) оптимального використання кормів, покращення їх засвоюваності через хімічну, механічну, мікробіологічну обробку та збалансування раціонів відповідно до сучасних наукових і технічних рекомендацій.

Строге дотримання норм годівлі свиней на відгодівлі є ключовою умовою для інтенсифікації цієї галузі. Недостатнє забезпечення енергією та поживними речовинами призводить до подовження періоду відгодівлі та зростання витрат кормів. Натомість, надмірна годівля спричиняє ожиріння, знижує якість м'яса та також веде до перевитрат.

Технологія відгодівлі свиней (на прикладі ДП «ЕБ «Дачна») включає три основні етапи:

- 1) відгодівля свиней живою масою від 15 до 30 кг (період зростання);
- 2) відгодівля свиней живою масою від 30 до 60 кг (період зростання);
- 3) відгодівля свиней живою масою від 60 до 100 кг (фінальний період).

Норми годівлі свиней під час відгодівлі визначаються залежно від їхньої живої маси та цільових середньодобових приростів — 500 г для групи свиней 30–60 кг і 550 г для свиней живою масою від 60 до 100 кг.

Потреби свиней в енергії, поживних та біологічно активних речовинах покриваються за рахунок включення до раціону подрібненого зерна кукурудзи, ячменю, пшениці, висівки, соняшникової та соєвої макухи, амінокислот (лізину), мінеральних добавок (монокальційфосфату, крейди, кухонної солі) та преміксів.

Годівля має вирішальний вплив на продуктивність свиней, тому їй приділяється значна увага у господарстві.

Приблизно з 10-го дня життя материнського молока стає недостатньо для повного задоволення потреб поросят у поживних речовинах, що обумовлює необхідність введення прикорму. Схема годівлі поросят до двомісячного віку, що використовується у господарстві, детально описана в таблиці 9.

З 10-го дня в раціон поросят вводять кормосуміш, починаючи з 25 г на добу, поступово збільшуючи її кількість до 800 г на добу до 60-денного віку. З 16-го дня додатково починають давати коров'яче молоко, розпочинаючи зі 100 г на добу і збільшуючи цю норму на 100 г кожні п'ять днів, щоб до моменту відлучення (60 днів) поросята споживали 700 г молока на добу. З 30-го дня коров'яче молоко поступово замінюють на відвійки. Привчання до соковитих кормів розпочинається з 26-денного віку, досягаючи 50 г кормового буряку на добу до 30 днів. У період з 36 по 40 дні норма становить 100 г, а надалі її поступово збільшують на 20-100 г, доводячи до 300 г до 60-денного віку.

Загалом, протягом всього періоду поросята додатково споживають 25,6 кормових одиниць та 3073 г перетравного протеїну.

На підприємстві ДП «ЕБ «Дачна» для відгодівлі до м'ясних кондицій використовують підсвинків віком 3 місяці. Середньодобовий раціон для цієї категорії тварин представлений у таблиці 10. До складу раціону входять комбісилос, люцернове сіно, житня та ячмінна дерть, знежирене молоко й соняшникова макуха. Використовується напівконцентратний тип годівлі. На кожну кормову одиницю цього раціону припадає 94,0 г перетравного протеїну. Сирий протеїн раціону містить 4,0% лізину та 3,0% метіоніну з цистеїном. Концентрація сирової клітковини у сухій речовині раціону становить 7,0%. Співвідношення кальцію до фосфору (Ca:P) дорівнює 1,2:1.

Середньодобові раціони годівлі формуються з урахуванням призначення тварин, їхньої живої маси та очікуваних середньодобових приростів. Один із варіантів раціону для відгодівельного молодняка свиней наведено в таблиці 11.

Тип годівлі – концентратний. У 1 кг сухої речовини цього раціону міститься 1,28 кормових одиниць. На одну кормову одиницю припадає 92,67 г перетравного протеїну, а на 1 МДж обмінної енергії – 8,28 г. Сирий протеїн раціону включає 4,38% лізину та 2,83% метіоніну з цистином. Концентрація сирової клітковини у сухій речовині раціону становить 6,96%. На кожні 100 кг живої маси у раціоні припадає 4,14 кормових одиниць та 3,24 кг сухої речовини.

Годівля свиней здійснюється двічі на добу, відповідно до затвердженого розпорядку дня господарства.

Таблиця 11

**Середньодобовий раціон годівлі для молодняку свиней на відгодівлі живою масою 70 кг,
середньодобовий приріст 500-550 г**

Показники	Норма	Корми, кг					Добавки, г			Разом	± до норми
		Дерть ячмінна	Дерть житня	Дерть пшенична	Макуха соєва	Сінне борошно	Сіль	Синтетичний лізин	Трикальцій фосфат		
Маса корму				0,5	0,2		4				
Кормові одиниці		0,95	0	0,62	0,27	0,11					
Обмінна енергія, МДж		1		6,85	3,1	1,54					
Суша речовина,г		0,7	0	0,43	0,18	0,21					
Сирий протеїн, г		89,6		57	96	29,3					
Перетравний протеїн, г		68,8	,	42,5	78,6	16,8					
Лізін, г		3,2	2	1,45	5,3	1					
Метіонін+цистин, г		3,12	2	1,7	2,22	0,5					
Сира клітковина, г		46,4	2	13	10,8	66,5					
Сіль кухонна, г							4				
Кальцій, г		1,04	0	0,61	0,86	1,63					
Фосфор, г		2,8		1,5	1,38	0,73					

Концентровані корми видаються у формі зволжених сумішей. Мінеральні добавки, що містять макро- та мікроелементи, як правило, додаються до зволоженого корму у вигляді преміксів. Приготування кормів для свиней, що включає змішування та парову обробку, виконується за допомогою відповідного обладнання, а подрібнення кормів здійснюється спеціальним агрегатом.

Тварини забезпечені необмеженим доступом до води. Для цього застосовуються автоматичні напувалки різних видів: для свиноматок, що годують поросят, використовуються клапанні напувалки, для несучих та вагітних свиноматок – інші типи, а для поросят – спеціально призначені напувалки.

Таким чином, організація годівлі в господарстві підтримується на високому рівні.

3.4. Технологія утримання свиней

У господарстві «ЕБ «Дачна» в Біляївському районі Одеської області свині розміщуються в стандартних свинарниках.

Специфіка утримання свиней різниться залежно від призначення ферми – племінна чи товарна. На племінних господарствах створюються умови, які максимально відповідають генетичним і породним якостям тварин. Це забезпечує народження здорового потомства, здатного до нормального розвитку та ефективного використання у спеціалізованих комплексах. Для племінних тварин передбачені умови, максимально наближені до природних, включаючи доступ до вигулів, забезпечення моціону та літнього табірної утримання. Такий підхід найкраще відповідає потребам молодняка в період його вирощування.

Для утримання свиней використовується сучасне, високотехнологічне обладнання від французької компанії I-ТЕК. Воно дозволяє механізувати та автоматизувати всі трудомісткі операції, такі як годівля, напування, видалення

гною, вентиляція та контроль мікроклімату. Завдяки цьому, ручна праця персоналу значно зменшується.

Холості та супоросні свиноматки утримуються в групових боксах, оснащених годівницями та автоматичними напувалками. Металеві загородження боксів мають просвіти 12 см і висоту 1,1 м. Кожен бокс розрахований на утримання 10 голів, при цьому на одну тварину відводиться площа 2 м².

Секції для опоросу свиноматок та подальшого вирощування поросят обладнані окремими індивідуальними боксами, кожен площею 7,5 м². Кожен бокс включає зону для свиноматки та зону для поросят. Рухома перегородка дозволяє легко змінювати розмір зони відпочинку для поросят. Ця зона має дерев'яне покриття, а для місцевого обігріву поросят використовуються інфрачервоні лампи (типу ОКБ-13 76А).

Ремонтних свинок вирощують в окремих секціях, розрахованих на 10 голів. Їх відбирають з посліду високопродуктивних свиноматок, при цьому протягом періоду лактації тварини мають бути здоровими та не мати ознак розладів травлення. Свинок обов'язково маркують, щомісяця зважують і відбраковують у віці 2, 4 та 6 місяців за показниками розвитку, росту та стану здоров'я. При їх вирощуванні застосовується двофазна система з перегрупуванням у віці 75-90 днів. На одну ремонтну свинку передбачається площа бокса 0,8-1,4 м², а довжина годівлі становить 45 см.

Технологія утримання свиней на підприємстві «ЕБ «Дачна» базується на трифазній системі: 1) період опоросу відбувається в одному приміщенні, де утримуються свиноматки з поросятами-сисунами; 2) після відлучення поросят переміщують у секції дорощування, де вони перебувають протягом 60 днів; 3) згодом молодняк переводиться у секції відгодівлі, де їх утримують до досягнення живої маси 100-110 кг.

У секціях дорощування поросята розміщуються в групових боксах по 20-25 голів, при цьому на одну особину передбачено 0,35-0,45 м² площі. Загородження боксів виконані з просвітами 10-12 см і мають висоту 1,1 м.

У приміщеннях для відгодівлі молодняк розміщують групами по 25-30 голів, з розрахунку 0,8-0,9 м² площі на одну особину. Асфальтована підлога в боксах має п'ятивідсотковий ухил до гноєзбірного каналу. Загородження боксів оснащені просвітами 10-12 см і мають висоту 1,2 м.

Встановлені стандарти мікроклімату для різних виробничих груп свиней дотримуються, забезпечуючи оптимальні умови у приміщеннях. Це досягається шляхом подачі свіжого повітря за допомогою комбінованої природної та примусової припливно-витяжної вентиляції.

Для видалення гною в свинарниках використовується скреперний транспортер ТСН-ЗБ. Горизонтальний транспортер подає гній на похилий, з якого він завантажується у тракторний причіп, а потім вивозиться за межі ферми до спеціального гноєсховища. Для забезпечення тварин водою використовуються автоматичні поїлки: для групового утримання – з підігрівом води до 15 °С у холодну пору року, а для індивідуального – самоочисні поїлки. Вода для напування надходить з артезіанських свердловин і відповідає національним стандартам якості питної води (ДСТУ 7525:2014 «Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості»). Територія свиноферми обгороджена. Вхід для обслуговуючого персоналу здійснюється через функціонуючий дезінфекційний бар'єр. При входах у приміщення, кормоцех та інші виробничі споруди розміщені дезінфекційні килимки, які регулярно зволожуються 2% розчином каустичної соди.

На цій фермі молодих свиноматок, призначених для розмноження, парують у віці 9-9,5 місяців, коли вони досягають живої ваги не менше 120 кілограмів. Перший приплід від них отримують у віці 13 місяців. Після оцінки їхньої продуктивності, ці свиноматки переходять до категорії основних племінних тварин.

Основні свиноматки на фермі приносять потомство двічі на рік. Враховуючи, що їхня кількість становить 50 голів, загалом від них отримують 100 приплодів на рік. Додатково, 52 приплоди отримують від молодих свиноматок, що проходять перевірку. Середня тривалість періоду

вигодовування поросят молоком становить 60 днів. Період, коли свиноматка не вагітна, триває 4-7 днів, а загальна кількість непродуктивних днів на одну основну свиноматку протягом року складає 8-14. Відсоток вибракування тварин становить в середньому 20-30%.

Молодняк, вирощений для м'яса, продають на м'ясокомбінат у віці 7-7,5 місяців, коли він досягає живої ваги 110 кілограмів.

3.6. Економічна ефективність виробництва свинини

Обґрунтованість будь-якої виробничої діяльності насамперед визначається її основними економічними показниками, такими як собівартість продукції, виробничі витрати, отриманий прибуток та рівень рентабельності, а також іншими подібними критеріями.

Показники ефективності виробництва свинини на державному підприємстві «ЕБ «Дачна» в Біляївському районі Одеської області представлено в Таблиці 12.

За результатами аналізу даних таблиці 12, стає очевидним, що виробництво свинини у ДП «ЕБ «Дачна» Біляївського району Одеської області демонструвало прибутковість.

У 2025 році, внаслідок зменшення обсягів виробництва свинини, виручка від реалізації склала 1496,25 тис. грн, прибуток – 511,0 тис. грн., а рівень рентабельності – +34,15%.

Таблиця 12

Економічна характеристика виробництва свинини в умовах ДП «ЕБ «Дачна»

Показники	2017
Поголів'я свиней, гол	
Реалізовано свинини, ц	
Собівартість 1 кг приросту, грн	
Середня реалізаційна ціна 1 кг, грн.	
Виручка від реалізації, тис. грн	
Прибуток від реалізації, тис. грн.	
Рівень рентабельності, %	

ВИСНОВКИ

1. Кількість свиней на ДП «ЕБ «Дачна» Біляївського району Одеської області щорічно коливається в діапазоні 570-678 гол. (зміни на 5,26-15,93%). При цьому число основних свиноматок залишається незмінним – 50 голів.
2. Основні свиноматки стада належать до I класу та класу еліта. Частка тварин класу еліта в стаді зросла за останні два роки на 1,69% (що становить 5 голів).
3. Продуктивність основних свиноматок у господарстві щорічно знижується: багатоплідність – на 9,83-10,73%, діловий вихід поросят – на 7,0-14,29%. Водночас, середня жива маса поросят у 2-місячному віці збільшилася на 1,23%, а їх збереженість – на 0,44-2,99%.
4. У 2015 році жива маса підсвинків на початку відгодівлі зменшилася на 3 кг, а їх середньодобовий приріст за період відгодівлі знизився на 7,27%. Однак, вдалося скоротити витрати кормових одиниць на кілограм приросту живої маси на 5,71%.
5. Годівля свиней у господарстві здійснюється згідно з розробленими раціонами, які є збалансованими за більшістю поживних речовин, макро-, мікроелементів та вітамінів.
6. Умови утримання молодняку свиней у господарстві прагнуть наблизити до зоогігієнічних нормативів.
7. Виробництво свинини на ДП «ЕБ «Дачна» протягом 2020-2022 років було прибутковим, а рівень рентабельності становив від +35,33% до +40,52%.

ПРОПОЗИЦІЇ

Для підвищення ефективності свинарства рекомендується:

- Посилити контроль за нормуванням годівлі молодняку свиней, забезпечуючи повноцінність раціонів всіма необхідними поживними речовинами. Особливу увагу слід приділити вмісту сирій клітковини в сухій речовині кормів.
- За можливості, включати солі макро- та мікроелементів до раціонів у складі преміксів.
- Приділяти підвищену увагу організації вирощування ремонтного молодняку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баньковська І. Вплив різних способів утримання свиней на якість туш. Тваринництво України. 2014. № 10. С.21-23.
2. Баранова Г. С. М'ясо-сальна продуктивність і фізико-хімічні властивості м'яса свиней різних генотипів. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2014. Вип. 2. С. 169–17.
3. Бірта Г. О. Товарознавча характеристика продукції свинарства. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
4. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Відгодівельні, забійні та м'ясо-сальні якості свиней різних напрямів продуктивності. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2012. № 4. С. 49–51.
5. Борщенко В. Ефективне поєднання різнопорідних свиней м'ясної продуктивності. Тваринництво України. 2011. № 1–2. С. 4–6.
6. Бучко О. Адаптогени стрес-коректори у свинарстві. Тваринництво України. 2010. № 8. С. 13–15.
7. Вирощування ремонтного молодняку сільськогосподарських тварин / Ібатулін І.І. та ін. Київ: Урожай, 1993. 248 с.
8. Волощук В.М. Однофазне утримання свиноматок у цеху відтворення. Свинарство. Міжвід. темат. науковий збірник Інституту свинарства і АПВ НААН. Вип. 66. Полтава, 2015. С. 3-6.
9. Гігієна тварин / М. В. Демчук та ін. Харків: Еспада, 2008. С. 311-
10. Гламазда В., Науменкова Р., Чегорка П. Для комфортного утримання поросят. Тваринництво України. 2011. № 1–2. С. 13–15.
11. Гноєвий І.В. Годівля і відтворення поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні. Х.: Магда LDT, 2006. 400 с.
12. Голдобіна М. І. Продуктивні та племінні якості свиней різних порід.

Тваринництво України. 1996. № 6. С. 18–20.

13. Голуб Н. Д., Корнієнко І. О., Вакал О. А. Методи удосконалення порід свиней. Вісник Полтавського сільськогосподарського інституту. 2009. № 6. С. 65–67.

14. Гришина Л.П. Використання математичного моделювання для прогнозування живої маси молодняку свиней різних генотипів. Міжвідомчий тематичний науковий збірник Інституту свинарства і АПВ НААН. Вип. 65. Полтава, 2014. С.101-108.

15. Довідник з виробництва свинини / В. П. Рибалко та ін. Харків: Еспада, 2001 С.139–252.

16. Ібатуллін І. І. Годівля сільськогосподарських тварин. Київ, 2003. 241 с.

17. Іванов В.О., Волощук В.М. Біологія свиней: навчальний посібник 2-ге вид. випр. і допов. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2013. № 4(71). С.45-

18. Кулик М.Ф., Кравців Р.Й., Обертюх Ю.В. Корми: оцінка, використання, продукція тваринництва. Екологія. Вінниця: Тезис, 2003. 334 с.

19. Лихач В. Я., Черненко А. В. Відгодівля свиней м'ясних генотипів до різних вагових кондицій. Таврійський науковий вісник : зб. наук. праць Херсонського ДАУ. 2008. Вип. 58/2. С. 285–289.

20. Онищенко А.О., Чертков Б.Д., Коробка А.В. Зв'язок біологічних особливостей та умов утримання з продуктивними якостями свиноматок. Вісник Сумського національного аграрного університету: науковий журнал, серія «Тваринництво». Суми, 2016. Вип. 7 (30). С.163-167.

21. Петриченко В. Ф., Корнійчук О. В. Стратегія розвитку кормовиробництва Корми і кормовиробництво. 2012. Вип. 73. С. 3–10.

22. Повод М. Г. Виробництво свинини при різних технологіях утримання свиней. Збірник Наукове забезпечення свинарства в сучасних умовах. Дніпропетровськ, 2004. С. 25-28.

23. Проваторов Г.В., Проваторова В.О. Годівля сільськогосподарських тварин Суми: Університетська книга, 2004. 509 с.
24. Ресурсозберігаючі технології виробництва свинини: теорія і практика / О. М. Царенко та ін. Суми: Університетська книга, 2004. С. 37–189.
25. Розведення свиней / В.М. Нагаєвич та ін. Харків. 2005. 296 с.
26. Савчук Д., Сахацький П. Деякі питання годівлі тварин. Тваринництво. 1999. № 11. с 22-23.
27. Свеженцов А.І., Кравців Р.Й., Півторак Я.І. Нормована годівля свиней. Львів: ЛНАВМ ім. Гжицького, 2005-385 с.
28. Технологія виробництва продукції свинарства / В.І. Герасимов та ін. Харків: Еспада, 2010. С. 299–321.
29. Технологія виробництва продукції свинарства / Н. В. Засуха та ін. Вінниця: Нова книга, 2010. С. 220–236.
30. Чумаченко В. Біохімічні та імунологічні показники у свиней при стресі. Ветеринарна медицина України. 2000. №3.
31. Юрченко О. У балансі – сила: амінокислоти в кормах для свиней. Прибуткове свинарство. 2012. № 5 (11). С. 61–69.